

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА
АУДИТУ**

Кафедра іноземних мов

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ**

“КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ”

Київ 2023

Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни “Культура наукової мови” для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальностей 281 «Публічне управління та адміністрування», 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / Уклад.: Н.М. Діденко. Київ: Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2023. 43 с.

Укладач: Діденко Н.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов.

Рецензенти: М.М. Горюнова, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Т.Д. Савенко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри іноземних мов,
протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Схвалено Вченою радою
обліково-статистичного факультету
протокол № 1 від 30.08.2023 р.

ЗМІСТ

Вступ	5
Структура навчальної дисципліни	5
Питання і завдання для самостійного опрацювання	
Змістовий модуль 1. Культура української наукової мови – основа професійної діяльності майбутнього фахівця. Писемне наукове мовлення.	
Тема 1. Місце і функції курсу «Культура наукової мови» у системі підготовки майбутніх фахівців за першим (бакалаврським) освітнім рівнем	6
Тема 2. Мовні домінанти наукового стилю	7
Тема 3. Основні засади українського термінознавства та лексикографії.....	10
Тема 4. Структурні елементи наукового тексту. Наукові тези та наукова стаття, вимоги до їх написання	12
Тема 5. Вимоги до оформлення бібліографії; особливості роботи з лексикографічними працями фахового спрямування	16
Змістовий модуль 2. Культура усної наукової комунікації.	
Тема 6. Складники усної наукової інтеракції майбутнього фахівця ..	17
Тема 7. Види усної наукової комунікації (виступ, доповідь, промова, повідомлення, комп'ютерна презентація	18
Тема 8. Лексико-фразеологічні та граматико-синтаксичні особливості усного й писемного наукового мовлення	19
Тема 9. Підготовка й етапи виконання наукових проєктів з фаху ...	21
Тема 10. Академічна доброчесність та основи академічного письма	23
Індивідуальні завдання	
Основні вимоги до виконання рефератів	24
Вимоги до підготовки та демонстрації презентацій	25
Вимоги до виголошення доповідей (фіксованих)	26
Індивідуальні завдання до тем змістових модулів	

Змістовий модуль 1. Культура української наукової мови – основа професійної діяльності майбутнього фахівця. Писемне наукове мовлення.

Тема 1. Місце і функції курсу «Культура наукової мови» у системі підготовки майбутніх фахівців за першим (бакалаврським) освітнім рівнем.....	26
Тема 2. Мовні доміанти наукового стилю.....	27
Тема 3. Основні засади українського термінознавства та лексикографії.....	28
Тема 4. Структурні елементи наукового тексту. Наукові тези та наукова стаття, вимоги до їх написання	29
Тема 5. Вимоги до оформлення бібліографії; особливості роботи з лексикографічними працями фахового спрямування	30
Змістовий модуль 2. Культура усної наукової комунікації.	
Тема 6. Складники усної наукової інтеракції майбутнього фахівця...	31
Тема 7. Види усної наукової комунікації (виступ, доповідь, промова, повідомлення, комп'ютерна презентація	32
Тема 8. Лексико-фразеологічні та граматико-синтаксичні особливості усного й писемного наукового мовлення	33
Тема 9. Підготовка й етапи виконання наукових проєктів з фаху....	35
Тема 10. Академічна доброчесність та основи академічного письма	36
Додаток (титульний аркуш реферату)	38
Рекомендована література	39

Вступ

Високий рівень професійної майстерності майбутнього фахівця визначають не лише глибокі фахові знання, опанування методології наукової творчості, а й ґрунтовна мовно-комунікативна підготовка, вільне використання наукової мови, викладання інформації в усній і писемній формах, поглиблення знань про науковий стиль мови.

Основне завдання вивчення навчальної дисципліни “Культура наукової мови” – поглибити знання про науковий стиль, засоби наукового тексту; засвоїти технології роботи з українськомовним науковим текстом; опанувати особливості стилістики наукового тексту; формувати фахову терміну компетентність; виробити стійкі навички в роботі з лексикографічними джерелами; розвивати здатність до саморефлексії, усвідомлення практичної цінності індивідуального мовного іміджу у професійній діяльності майбутніх фахівців.

Методичні рекомендації містять систему завдань і запитань до усіх тем змістових модулів, що виносяться на самостійне опрацювання, сприяють активізації творчої пошукової діяльності студентів, дають можливість виробити навички з культури усного й писемного наукового мовлення.

Структура навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Культура української наукової мови – основа професійної діяльності майбутнього фахівця. Писемне наукове мовлення.

Тема 1. Місце і функції курсу «Культура наукової мови» у системі підготовки майбутніх фахівців за першим (бакалаврським) освітнім рівнем.

Тема 2. Мовні домінанти наукового стилю.

Тема 3. Основні засади українського термінознавства та лексикографії.

Тема 4. Структурні елементи наукового тексту. Наукові тези та наукова стаття, вимоги до їх написання.

Тема 5. Вимоги до оформлення бібліографії; особливості роботи з лексикографічними працями фахового спрямування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Культура усної наукової комунікації.

Тема 6. Складники усної наукової інтеракції майбутнього фахівця.

Тема 7. Види усної наукової комунікації (виступ, доповідь, промова, повідомлення, комп'ютерна презентація).

Тема 8. Лексико-фразеологічні та граматико-синтаксичні особливості усного й писемного наукового мовлення.

Тема 9. Підготовка й етапи виконання наукових проєктів з фаху.

Тема 10. Академічна доброчесність та основи академічного письма.

Питання і завдання для самостійного опрацювання

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Культура української наукової мови – основа професійної діяльності майбутнього фахівця. Писемне наукове мовлення.

Тема 1. Місце і функції курсу «Культура наукової мови» у системі підготовки майбутніх фахівців за першим (бакалаврським) освітнім рівнем.

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Предмет і сутність науки як сфери людської діяльності.
2. Структурні елементи науки.
3. Науковий текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.
4. Комунікативні ознаки культури мовлення.
5. Мовна особистість дослідника.

6. Правильність – одна з визначальних ознак культури мовлення.

7. Основні соціальні фактори впливу на формування української мовної особистості дослідника

Завдання 2. Виписати й прокоментувати нормативні документи (до 3 – 5 док.), що регулюють статус української мови на державному рівні.

Завдання 3. Виписати зі словника (фахового чи іншомовних слів) 10 термінів з міжнародними термінологічними елементами (*авто-, аеро-, гідробіо-, гео-, відео-, радіо-, електро-, стерео-, фазо-, анти-*).

Наприклад: аероплан, автодром, біоніка, відеопроєктор.

Завдання 4. Записати у дві колонки українські та запозичені терміни. З початкових літер слів кожного стовпчика прочитайте фразеологічний зворот і поясніть його значення.

Хвилювання, обґрунтування, легковажність, алюзія, парцеляція, бережність, амфібія, юстиція, синтагма, довільне запам'ятовування, ядерні структури, переказ, ампліфікація, гіпотеза, розповідний, об'єкт, лейтмотив, обставинний, імовірний, овація, наслідування, ясність мовлення, вульгаризм, ультиматум, враження.

Рекомендована література:

Базова: [1, 3, 7];

Допоміжна: [2, 7, 16];

Словники: [1, 8];

Інформаційні ресурси: [5, 8, 16].

Тема 2. Мовні домінанти наукового стилю.

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Вимоги до текстів наукового стилю. Види типових помилок у науковому тексті.

2. Особливості уживання займенників у науковому стилі.
3. Норми вживання та відмінювання числівників.
4. Граматичні помилки: помилки словотворення; в утворенні форм іменників, прикметників, займенників, дієслів.
5. Синтаксис наукового мовлення. Узгодження, керування, зв'язок між підметом і присудком. Помилки в побудові речень.
6. Форми передачі чужої мови (пряма, непряма мова, цитата) у науковому стилі.

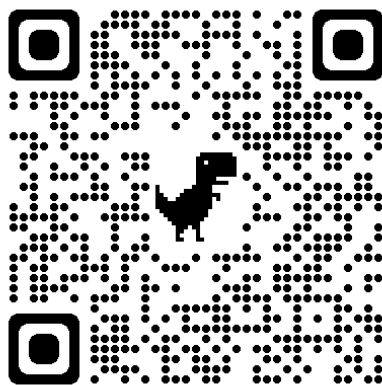
Завдання 2. Доберіть фрагменти фахових текстів, що ілюструють різні підстили (власне науковий, навчально-науковий, науково-популярний, науково-довідковий, науково-діловий, науково-фантастичний) наукового стилю мовлення. Знайдіть особливості, що вказують на їх приналежність до того чи іншого підстилю наукового стилю. Оформіть свої висновки у вигляді міркування-доказу.

Завдання 3. Охарактеризувати функціональні стилі сучасної української мови, заповнивши таблицю:

Функціо-нальний стиль	Сфера викорис-тання (функціо-нування)	Основне призна-чення (мета мовлення)	Підстили; Види творів (жанрів)	Форми реалізації	Мовні особливості (засоби)
Розмовний					
Офіційно-діловий					
Науковий					
Публіцистичний					
Художній					
Конфесійний					

Завдання 4. Використайте QR-код для перегляду відеоматеріалу. Сформулюйте і запишіть основну думку виступу.

Завдання 3. До запозичень доберіть українські відповідники.

Запозичення: гетерогенний, демілітаризація, дескриптивний, детермінувати, компаративний, еквівалент, конденсувати, рафінований, секундарний, ліміт, симптом, пролонгація, прерогатива, превалювати, акумулювати, адекватний, індіферентний, радикальний, превентивний.

Українські відповідники: спричиняти, порівняльний, відповідник, згущувати, ущільнювати, різнорідний, роззброєння, обмеження, ознака, продовження, перевага (виключне правило), переважати, збирати, нагромаджувати, накопичувати, рівний, відповідний, тотожний, байдужий, неактивний, докорінний, запобіжний, різнорідний, очищений, описовий, визначати, зумовлювати, вторинний.

Завдання 5. Відредагуйте подані словосполучення.

Самим найближчим часом; по найбільш привабливішим цінам; менш корисніший; за самими оптимістичними прогнозами; найбільш найсприятливіші умови; у найменш активнішому періоді; якнайбільш сучасний; більш детальніший; щонайменш виразний; самий вигідний проект; найбільш цікавіші результати.

Завдання 6. Поставте іменники у форму родового відмінка однини й прокоментуйте закінчення. *Зразок:* Працівника (назва істоти) Прогресу (назва абстрактного поняття).

Режим, гуртожиток, конкурс, ректор, текст, жанр, термін (слово), термін (строк), банк, зошит, бал (одиниця виміру), листопад (місяць), диктант, фразеологізм, відмінок, додаток, варіант, документ, абзац, виняток, приклад, суфікс, дифтонг, аналіз, епіграф, епітет, антонім, звук (елемент мови), бакалавр, деканат, факультет, епізод, зиск, практикум, засіб, метод, аргумент, відбиток, Донбас, Китай, Байкал, Дунай. Журнал, м'який знак, інтерфікс, інфінітив, метод, висновок, монофтонг, параграф, архаїзм, присудок, принцип, зворот, зв'язок, синтаксис, кабінет, кисень, пісок, компот, мільйон, доказ, відсоток, двадцять магазин, електорат, соціолект, атестат, русизм, полонізм, церковнослов'янське, пломбір (морозиво), Париж, Кривий Ріг, Дністер, Кіпр. Диплом, прогрес, персонал, спеціаліст, рік, колектив, елемент, ресурс, менеджер, аналіз, відбір, клієнт, десяток, комплекс, склад, зміст, процес, Лондон, працівник, проєкт, відділ, план, спосіб, вівторок, компонент, метод, долар, партнер, квартал, інженер, реєстр, керівник, банк, масштаб, тип, контроль, баланс, тиждень, спосіб, каталог, курс, бюджет, поверх.

Рекомендована література:

Базова: [1, 4, 7, 9];

Допоміжна: [2, 5, 9, 13, 18];

Словники: [2, 4, 6];

Інформаційні ресурси: [7, 13, 14].

Тема 3. Основні засади українського термінознавства та лексикографії

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Основні засади українського термінознавства.
2. Нормативні вимоги до лексики наукових текстів.
3. Застосування рубрикації у тексті. Різні ступені складності рубрикації: найпростіша – поділ тексту на абзаци.
4. Нумерація рубрик тексту. Дві системи нумерації: комбінована і нова (спрощує оброблення документів).

5. Правила оформлення заголовків та підзаголовків.
6. Особливості вживання граматичних категорій роду та числа іменників.
7. Особливості вживання назв осіб за професією, званням, посадою тощо.
8. Творення, правопис і вживання фемінитивів.
9. Особливості вживання варіантів відмінкових закінчень іменників: родового і давального відмінків в однині для іменників чоловічого роду II відміни та кличного відмінка для іменників чоловічого й жіночого роду.

Завдання 2. Визначте загальний смисл тексту, виділіть його смислові частини, ключові слова, терміни, морфологічні і синтаксичні засоби.

Викладачеві вищого навчального закладу, незалежно від його посади чи наукового звання, весь час доводиться мати справу зі створенням власних текстів. Це і читання та поцінювання значної кількості текстів своїх колег, а також аспірантів, студентів. Це передусім наукові статті, лекції, навчально-методичні комплекси, навчальні підручники і посібники. Сюди ж відносимо різні кваліфікаційні роботи студентів, дисертації аспірантів, докторантів тощо. Такі тексти мають різне цільове призначення, різну знакову природу й характер інформації, а отже, і свою специфіку щодо структурної і змістової побудови. Знаючи цю специфіку, можна легко засвоїти різноманіття прийомів творення текстів у конкретиці різноманіття їхніх типологічних ознак. Виходячи з характеру інформації, її цільового призначення та читацької (слухацької) аудиторії, розглянемо особливості створення для публічного виголошення чи друку текстів за такими видами видань: наукові, науково-популярні, довідкові, навчальні (М. Тимошик).

Завдання 3. Відредагуйте науковий текст.

Темп генерації знань став настільки високим, що випускник вищого навчального закладу тільки тоді зможе творчо підійти до розробки сучасних наукових концепцій, коли безпосередньо бере участь у їхній розробці. Принцип сполучення наукової праці з навчанням стає діючим фактором формування фахівця. Участь студентів у науковій праці, уведення дослідницьких елементів у різні форми навчальних занять є ефективним

засобом подолання відомого протиріччя між масовим характером підготовки у ВНЗ і потребами розвитку в кожного студента самостійності й ініціативи.

Прищеплення студентам цих багато в чому нетрадиційних і складних умінь та навичок вимагає повного перегляду системи підготовки майбутніх фахівців, що має торкнутися усіх сторін навчально-виховного процесу.

Завдання 4. Скласти список лексикографічних джерел (не менше 10 найменувань) до кваліфікаційної роботи зі своєї галузі наук.

Завдання 5. Укладіть словникові статті до п'яти термінів відповідно до вашого напрямку навчання.

Завдання 6. Охарактеризуйте структуру одного зі словників (довідників, енциклопедій) відповідно до вашого напрямку підготовки за наданою схемою.

1. Повна назва словника (довідника, енциклопедії).
2. Прізвища й ініціали укладачів; кількість слів; місто й рік видання.
3. Структура словника (довідника, енциклопедії).
4. Функціональне призначення словника (довідника, енциклопедії).

Рекомендована література:

Базова: [1, 4, 7, 9];

Допоміжна: [2, 5, 9, 13, 18];

Словники: [2, 4, 6];

Інформаційні ресурси: [7, 13, 14].

Тема 4. Структурні елементи наукового тексту. Наукові тези та наукова стаття, вимоги до їх написання.

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Класифікація публікацій. Вимоги до написання наукової статті.
2. Вимоги до оформлення наукових тез. Складання плану.
3. Структура, вимоги й поширені недоліки наукової статті. Мовні кліше в науковій статті: для передачі мотивації актуальності теми й важливості

дослідження, розгляду історії та сучасного стану розробки питання в науковій літературі; формулювання мети, завдань, висновків дослідження.

4. Лексико-графічні конструкції для вираження власного бачення проблеми, мовні звороти, уживані в тексті документа.

5. Функціонування іменників у текстах документів та професійному мовленні. Правопис складних іменників.

6. Типові помилки в науковому мовленні. Редагування наукового тексту.

Завдання 2. Визначте загальний смисл тексту, виділіть його смислові частини, ключові слова, терміни, морфологічні і синтаксичні засоби.

Викладачеві вищого навчального закладу, незалежно від його посади чи наукового звання, весь час доводиться мати справу зі створенням власних текстів. Це і читання та поцінювання значної кількості текстів своїх колег, а також аспірантів, студентів. Це передусім наукові статті, лекції, навчально-методичні комплекси, навчальні підручники і посібники. Сюди ж відносимо різні кваліфікаційні роботи студентів, дисертації аспірантів, докторантів тощо. Такі тексти мають різне цільове призначення, різну знакову природу й характер інформації, а отже, і свою специфіку щодо структурної і змістової побудови. Знаючи цю специфіку, можна легко засвоїти різноманіття прийомів творення текстів у конкретиці різноманіття їхніх типологічних ознак. Виходячи з характеру інформації, її цільового призначення та читацької (слухацької) аудиторії, розглянемо особливості створення для публічного виголошення чи друку текстів за такими видами видань: наукові, науково-популярні, довідкові, навчальні (М. Тимошик).

Завдання 3. Зредагувати науковий текст.

Темп генерації знань став настільки високим, що випускник вищого навчального закладу тільки тоді зможе творчо підійти до розробки сучасних наукових концепцій, коли безпосередньо бере участь у їхній розробці. Принцип сполучення наукової праці з навчанням стає діючим фактором формування фахівця. Участь студентів у науковій праці, уведення

дослідницьких елементів у різні форми навчальних занять є ефективним засобом подолання відомого протиріччя між масовим характером підготовки у ВНЗ і потребами розвитку в кожного студента самостійності й ініціативи.

Прищеплення студентам цих багато в чому нетрадиційних і складних умінь та навичок вимагає повного перегляду системи підготовки майбутніх фахівців, що має торкнутися усіх сторін навчально-виховного процесу.

Завдання 4. Зробити лінгвістичний аналіз самостійно підбраного наукового тексту за поданим зразком.

Аналіз:

Пропонований текст – зразок власне наукового стилю, про що свідчить:

- чітке формулювання проблеми;
- огляд наукової літератури;
- посилання на праці;
- аргументація (наведення цитат і покликань на першоджерела);
- коментар думок інших учених;
- чітка структура тексту;
- логічність і послідовність викладу;
- точність і лаконічність викладу.

До мовних особливостей тексту належать:

- відсутність (або наявність) емоційної лексики;
- відсутність (або наявність) слів у переносному значенні;
- наявність (або відсутність) слів-термінів.

Морфолого-словотвірний рівень аналізу:

Часто вживаються:

- 1) абстрактні віддієслівні іменники з суфіксом –ння – усвідомлення, висловлювання, розмежування, відображення.....;
- 2) з суфіксом –ик (а) – стилістика, лінгвістика ...;
- 3) відприкметникові іменники на –ість – єдність, індивідуальність....;
- 4) прикметники з суфіксами –альн - – індивідуальний, функціональний....

Лексично текст багатий на мовознавчі і загальнонаукові терміни – генологія, стиль, жанр, стилістика, жанрові стилі... . Достатньо вжито слів іншомовного походження – стилістика, генеалогія, елемент тощо.

Морфологічний рівень:

Виявлено широке функціонування різних частин мови:

– іменники з абстрактним значенням – розвиток, жанр, стиль...;
– відіменникові прикметники – жанровий, індивідуальний, колективний, мовленнєвий ....;

– дієслова та дієслівні форми – розглядаючи, звернімося, йдеться, проведено, розмежовані, вживаються ...;

– прислівники – справедливо, нерозривно, зокрема...;

– неозначені або вказівні займенники – деякі, будь-який, такий, сам....

Автор використовує коректну форму дієслів: звернімося, йдеться, проведено, які передають хід авторської думки, але не акцентують уваги на авторському «я».

Синтаксичний рівень:

Широко використовуються складнопідрядні речення – *автор пише про те, що ...; два типи одного поняття «стиль» чітко не розмежовані, хоча в лінгвістиці ...;*

Нерідко використовуються вставні конструкції – *як справедливо зазначають деякі дослідники...*;

Використання прямої мови, що є характерною ознакою наукового стилю.

Частими є використання **однорідних членів речення** (однорідні ряди підрядних речень тощо) – ... у багатьох видах документів, у військових командах, у словесних сигналах на виробництві тощо.

Відмінними рисами публікації є фактична насиченість, інформативність: у кожному наступному реченні автор вміщує новий факт або нову думку...

Це яскравий приклад індивідуального наукового стилю автора.

Рекомендована література:

Базова: [1, 3, 4, 7, 9];

Допоміжна: [1, 2, 4, 6, 7, 10];

Словники: [1, 3, 5];

Інформаційні ресурси:[1, 3, 5].

Тема 5. Вимоги до оформлення бібліографії; особливості роботи з лексикографічними працями фахового спрямування.

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Елементи наукового тексту: ілюстративний матеріал, таблиця, посилання, скорочення, додаток, літературне джерело. Лексичні та графічні скорочення.
2. Анотування наукового джерела, основні функції. Види анотацій.
3. Мовні стандарти й типові помилки складання анотації.
4. Дієслова і дієслівні сполуки як маркери тексту анотації.
5. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань і цитат.
6. Сучасних стандарти бібліографічних описів наукової літератури. Укладання списку літератури до наукової роботи.

Завдання 2. Укласти список літератури (10-15 джерел) до проєктної роботи (Відповідно до ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.).

Завдання 3. Підготуйте короткий бібліографічний огляд на одну з запропонованих тем:

1. Мати вищу освіту – престижно.
2. Фахові знання – гарант професійного успіху.

Завдання 4. У кожній групі із п'яти словосполучень одне побудовано правильно, підкресліть його; інші відредагуйте. 1. Більша половина студентів, завтра в університеті день відчинених дверей, на чердаку світло, потолок вже побілили, мене викликають до деканату. 2. Працювали, не дивлячись на перешкоди, вільна вакансія, вакантна посада, на протязі року, необхідно зняти налоги на додану вартість. 3. На протязі року була велика нагрузка, цікава брошюра, купити у розстрочку, завідувач кафедри, завідувач кафедрою.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 11];

Допоміжна: [2, 7, 16, 22];

Словники: [1, 5, 8];

Інформаційні ресурси: [2, 3, 6].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Культура усної наукової комунікації

Тема 6. Складники усної наукової інтеракції майбутнього фахівця.

Виконати завдання

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Правила коректного ведення наукової дискусії. Полеміка.
2. Поняття наукового спілкування. Універсальні величини усного наукового спілкування.
3. Вимоги до усного наукового мовлення. Культура усного ділового спілкування.
4. Основні ознаки та особливості усного спілкування.
5. Основні види і типи професійного наукового спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.
6. Написання прикметників на позначення географічних назв та прізвищ (іменникового й прикметникового типу), імен по батькові.

7. Особливості використання варіативних відмінкових форм займенників. Вживання пошанної множини займенників.

8. Написання назви установ, організацій підприємств та назв посад, звань, осіб за місцем проживання.

Завдання 2. Запишіть основні правила ведення наукової дискусії.

Завдання 3. Наведіть приклади мовних і мовленнєвих одиниць, які відображають індивідуальність науковця. Які інтонаційні елементи маркують індивідуальний інтонаційний стиль. Свої міркування запишіть.

Завдання 4. Наведіть фрази та прийоми активізації уваги слухачів.

Завдання 5. Запишіть 5 (цінних на ваш погляд) порад для ораторів, попередньо опрацювавши додаткові джерела.

Рекомендована література:

Базова: [4, 9, 10];

Допоміжна: [3, 4, 10, 14];

Словники: [5, 8];

Інформаційні ресурси:[4, 5, 7, 15].

Тема 7. Види усної наукової комунікації (виступ, доповідь, промова, повідомлення, комп'ютерна презентація).

Виконати завдання

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Соціопсихолінгвістичний аспект культури мови.
2. Гендерні аспекти спілкування.
3. Невербальні компоненти спілкування.
4. Особливості нейролінгвістичного програмування.
5. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування.
6. Види промов. Підготовка повідомлення на наукову тему
7. План: реквізити, вимоги до написання та оформлення.

8. Ступені порівняння якісних прикметників та вживання відносних і присвійних прикметників у текстах ділових документів.

9. Написання прикметників на позначення географічних назв та прізвищ (іменникового й прикметникового типу), імен по батькові.

Завдання 2. Складіть тезисний до статті з певної галузі наук (за вибором студента).

Завдання 3. Складіть план тексту промови на одну з тем на вибір: «Успішні люди України й світу», «Складники успіху». Напишіть за цим планом промову, використовуючи різні засоби мовного вираження.

Завдання 4. Підготуйте науковий виступ за темою свого фаху. Запишіть відео свого виступу і розмістіть на своїй сторінці в соцмережі, проаналізуйте коментарі до нього.

Рекомендована література:

Базова: [3, 4, 7, 9, 10];

Допоміжна: [3, 4, 6, 10, 12, 14];

Словники: [5, 8];

Інформаційні ресурси: [4, 5, 7, 15].

Тема 8. Лексико-фразеологічні та граматико-синтаксичні особливості усного й писемного наукового мовлення.

Виконати завдання

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Орфоепічні й акцентуаційні норми, їх значення. Нормативність літературної вимови голосних і приголосних звуків та звукосполучень. Милозвучність. Засоби милозвучності.

2. Нормативність наголошування: іменників, прикметників, числівників, дієслів та власних назв. Паралельне наголошування. Смыслорозрізнявальна функція наголосу.

3. Вживання дієприкметників і дієприслівників у професійному мовленні. Переклад дієприкметникових конструкцій з російської мови на українську.
4. Написання та вживання прислівників у професійному мовленні. Ступені порівняння прислівників.
5. Написання та вживання прийменників у текстах документів. Особливості перекладу прийменникових конструкцій з російської мови на українську. Синонімія прийменникових конструкцій. Конструкції з прийменником “ПО”.
6. Вживання та написання часток і сполучників.

Завдання 2. Наведіть по 2-3 приклади літературного наголошення слів вказаних частин мови, прокоментуйте основні правила, заповнивши таблицю:

Літературне наголошення	Правила, коментарі щодо нормативного наголошення	Приклади
Іменників		1)...до 3)...
прикметників		
числівників		
дієслів		
прізвищ		
географічних назв		

Завдання 3. Наведіть до 10 типових випадків неправильного наголошування слів в українській мові та вкажіть їх причини, заповнивши таблицю:

Випадки неправильного наголошування слів в українській мові	Причини
1)...	
2)...– 10)...	

Завдання 4. Підберіть наукову статтю за Вашим фахом і складіть до неї анотацію.

Завдання 5. Відредагуйте словосполучення, дотримуючись правил керування сучасної української мови.

Повідомити дописувачів, речення довше словосполучення, виконано згідно вимог керівника, виконано у відповідності до мети роботи, змінився у

результаті фонетичних процесів, дорівнює 10 відсотків, навчатися письму, оволодіти граматику української мови, нехтуємо цю похибку, наголосив цінність результатів дослідження, досягти високі результати, стаття важливіше реферату, розмовляв з двадцятьма учасниками, зафіксовано у сто двадцятьма джерелах, бракує дев'яносто двох сторінок, у роботі сто двадцять чотири сторінок, розіслав запрошення п'ятсот сорок двом учасникам конференції, рецензія про автореферат, відгук на монографію, висновок менше вступу, анотація на статтю, більш точніше визначення; більше всього, це залишок давньої форми; мною доведено протилежне; прочитати більше двісті тридцятьма сторінок; у статті аналізується проблема транспозиції; вибірка охопила близько п'ятсот п'ятдесят слововживань; матеріалом дослідження послуговували півтора тисяч фразеологізмів; цей розділ більш продуманіший; анкетування дві тисячі двох студентів; у тисячу дев'ятисот шести десятому році, півтора мільйони гривнів; складає 80%; дякуючи категорії відмінка.

Рекомендована література

Базова: [1, 2, 5, 6, 8, 9, 10];

Допоміжна: [2, 12, 13, 14, 15];

Словники: [3, 4, 5, 6];

Інформаційні ресурси:[3, 5, 7, 8].

Тема 9. Підготовка й етапи виконання наукових проєктів з фаху.

Виконати завдання

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Науковий етикет. Форми наукової комунікації і презентація наукових досліджень.
2. Мовленнєві, стилістичні композиційні і комунікативні принципи презентації.
3. Культура читання наукових текстів.

4. Науково-інформаційне забезпечення виконання наукової роботи. Вимоги до організації навчальної діяльності студента під час написання наукового дослідження

5. Композиція наукового тексту кваліфікаційної роботи.

6. Лексичні норми. Особливості використання синонімів і паронімів, багатозначних слів і омонімів, слів-антонімів у наукових текстах.

7. Особливості використання неологізмів, власне української лексики, слів іншомовного походження, емоційно-експресивної лексики.

8. Уживання термінів, професіоналізмів, канцеляризмів і мовних кліше.

9. Основні види лексико-стилістичних помилок.

Завдання 2. Напишіть план до інформаційного реферату за Вашим фахом.

Завдання 3. Підготуйте публічний виступ про економічні досягнення в Україні за останні десятиліття XXI ст.

Завдання 4. Зредагуйте щодо наукового контексту подані конструкції.

1. Усі ділянки науки й техніки. 2. Зробити наступні висновки. 3. Нами було проаналізовано літературу. 4. Особливу увагу нами приділено. 5. Мовознавцями визначено. 6. Явище полісемії науковцями кваліфіковано. 7. Нами доповнено поняття. 8. У сучасному житті по-новому досліджуються. 9. У сучасних монографічних дослідженнях терміни визначаються. 10. Навчання мовам. 11. Мислительні процеси. 12. Понятійний апарат. 13. Характерологічні особливості. 14. Та чи інша властивість. 15. Категоріальне значення слова. По забезпеченню процесу. 16. Виходячи з мети об'єкту й предмету дослідження. 17. Аналіз структурних моделей терміну. 18. Дослідження стилістичного компоненту. 19. Інтернет-ресурси. 20. З огляду на вищесказане. 21. На основі вищезазначеного.

Завдання 5. Підготуйте презентацію на тему «Методика підготовки студентських кваліфікаційних робіт» (обсяг 12 – 15 слайдів).

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 7, 11];

Допоміжна: [1, 2, 4, 5, 15, 17, 19, 22];

Словники: [5, 6, 7];

Інформаційні ресурси:[1, 3, 8, 14].

Тема 10. Академічна доброчесність та основи академічного письма.

Виконати завдання

Завдання 1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання:

1. Академічна доброчесність. Кодекси честі.
2. Інтелектуальна власність. Плагіат як форма академічного шахрайства.
3. Засоби боротьби з використанням плагіату у вищих навчальних закладах.
4. Вияв рівнів мовної культури науковця. Етикет публічного захисту наукової роботи.
5. Конспектування наукового джерела.
6. Основні функції покликань і цитувань.

Завдання 2. Написати тези згідно з вимогами (вибір теми – за фахом, обсяг: 5 -7 речень).

Завдання 3. Укласти словник: записати 10 термінів профільної галузі, записати визначення до них; з трьома із них скласти речення.

Завдання 4. Наведіть приклади мовних конструкцій (5 – 7) для вираження значення, заповнивши таблицю:

	Приклади
1. Привернути увагу до важливих моментів	
2. Висловити оцінку (впевненість або сумнів)	
3. Пояснити, уточнити або виділити щось	
4. Розглянути конкретну інформацію	

5. Поєднати частини інформації	
6. Узагальнити, дійти висновку	

Завдання 5. Підготуйте план виступу на одну з тем, поданих нижче. Назвіть етапи підготовки виступу, опишіть аудиторію, перед якою ви хотіли б виступити з цією промовою. Теми виступу:

1. Моя майбутня професія.
2. «Ніхто не робиться майстром, не тренуючись в майстерності» (Ян Амос Коменський);

Завдання 6. Напишіть, які програмні забезпечення вам відомі на виявлення плагіату. Дайте відповідь на запитання: *Чому потрібно дотримуватися правил академічної доброчесності?*

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 5, 9];

Допоміжна: [12, 21, 22];

Словники: [1, 3, 4];

Інформаційні ресурси: [10, 11, 17].

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

До кожної теми змістових модулів передбачається виконання й захист інформаційних проєктів, написання рефератів, підготовка й демонстрація презентацій або виголошення наукових доповідей відповідно до запропонованої тематики.

Тему реферату, презентації чи доповіді здобувач вищої освіти обирає із запропонованого переліку. Не дозволяється виконання роботи за однією темою двома або більшою кількістю студентів. В окремих випадках студент може самостійно визначити тему реферату, узгодивши свій вибір з викладачем. Здобувач вищої освіти отримує оцінку після захисту інформаційного проєкту, реферату, демонстрації презентації або виголошення наукової доповіді згідно з графіком навчального процесу (до завершення модульного контролю).

Основні вимоги до виконання рефератів:

- 1) уточнення і пошук необхідних джерел для роботи над обраною темою;
- 2) опрацювання і конспективний виклад основних положень відповідних літературних та науково-критичних джерел;
- 3) складання плану реферату і написання тексту за ним з необхідними поясненнями та посиланнями на джерела інформації із зазначенням відповідних сторінок;
- 4) формулювання заключних висновків та узагальнень із теми;
- 5) обсяг реферату не повинен перевищувати 20 сторінок: на вступ відводиться 1,5 – 2 сторінки; на висвітлення теми в основній частині – до 15 – 17 сторінок; на висновок – 1 – 1,5 сторінки;
- б) робота повинна бути оформлена у відповідності до стандартних вимог на аркушах формату А 4;
- 7) структура роботи повинна складатися за схемою:
  - а) титульна сторінка (вказується повна назва міністерства, навчального закладу, тема роботи, прізвище, ім'я та по батькові виконавця, та викладача, який перевірятиме);
  - б) план (повинен містити зміст усієї роботи, оформлюється на окремому аркуші паперу); план роботи (вступ, назви 2 – 3 розділів, висновок, список використаної літератури (не менше 10 позицій)).

Вимоги до підготовки та демонстрації презентацій:

Структура презентації:

- 1) *Заголовний слайд (титульний):* зазначення питання та теми, якої воно стосується, дисципліни, вказується виконавець, дата створення;
- 2) *Основна частина:*
  - у вступі – тезисний виклад основних положень відповідних літературних та науково-критичних джерел чи положень обраної теми;
  - виклад основної частини: узагальнення й структурування (із зазначенням пунктів, підпунктів) основних аспектів обраного

питання,(використовуючи схеми чи таблиці, з обов'язковим наведенням прикладів, ілюстрацій тощо;

- у висновках – формулювання коротких узагальнень з теми.

3) *Останній слайд*: Список використаних джерел (у тому числі ілюстрацій, фільмів; обов'язково з посиланням на інтернетні ресурси).

Загальний обсяг презентації – 10-12 слайдів.

Вимоги до виголошення доповідей (фіксованих):

- 1) вступ із зазначенням актуальності проблематики, посиланням на попередні дослідження, дослідників;
- 2) в основній частині – висвітлення необхідних пояснень та посилань на джерела інформації із невеликими цитатами, наведенням прикладів;
- 3) короткі висновки і пропозиції щодо практичного застосування даної розробленої теми;
- 4) доповідь повинна бути оформлена на аркушах формату А 4: обсяг – 2 – 3 сторінки із зазначенням теми, прізвища, імені та по батькові доповідача і тез виступу та списком використаної літератури.

Індивідуальні завдання до тем змістових модулів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Культура української наукової мови – основа професійної діяльності майбутнього фахівця. Писемне наукове мовлення.

Тема 1. Місце і функції курсу «Культура наукової мови» у системі підготовки майбутніх фахівців за першим (бакалаврським) освітнім рівнем.

Теми інформаційних проєктів

1. Українська мова як форма вираження ментальності етносу.
2. Роль мови у суспільстві, професії, житті людини.
3. Взаємозв'язок мови і мовлення.
4. Основні функції мови (їх характеристика).
5. Поняття “культура наукової мови.

6. Українські законодавчі акти, що регулюють статус української мови.
7. Українська мова як основа професійного спілкування майбутнього фахівця.
8. Суржик як мовна проблема.
9. Запозичена лексика в українському науковому мовленні.
10. Комп'ютерний сленг як форма спілкування
11. Ознаки мовної норми. Типи мовних норм (їх характеристика).
12. Тенденції розвитку української мови на сучасному етапі.
13. Засоби забезпечення статусу престижу української мови: історичний досвід.
14. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
15. Основні норми уживання лексем в науковому українському мовленні.
16. Культура наукового мовлення: типові порушення й нормативні відповідники.
17. Основні комунікативні ознаки культури мовлення.
18. Чинники, що впливають на формування культури мовлення.

Рекомендована література:

Базова: [1, 3, 7];

Допоміжна: [2, 7, 16];

Словники: [1, 8];

Інформаційні ресурси: [5, 8, 16].

Тема 2. Мовні домінанти наукового стилю

Теми інформаційних проєктів

1. Вимоги до текстів наукового стилю. Види типових помилок у науковому тексті.
2. Науковий стиль та його підстилі.
3. Науковий текст. Правила роботи з науковим текстом.
4. Основні жанри наукового стилю.
5. Основні комунікативні ознаки культури мовлення.

6. Чинники, що впливають на формування наукової культури мовлення.
7. Синтаксис наукового мовлення.
8. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Шляхи підвищення особистої мовної культури.
9. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Український мовленнєвий етикет.
10. Історія виникнення наукового стилю.
11. Поняття функціонального стилю. Критерії виокремлення та розрізнення функціональних стилів в системі української літературної мови. Підстиль як різновид функціонального стилю.
12. Жанри наукового стилю.
13. Вимога до текстів наукового стилю.
14. Мовні особливості наукового тексту.
15. Проблеми сучасного українського наукового мовлення (порушення норм, науковий жаргон, нелогічність, нечіткість).

Рекомендована література:

Базова: [1, 4, 7, 9];

Допоміжна: [2, 5, 9, 13, 18];

Словники: [2, 4, 6];

Інформаційні ресурси: [7, 13, 14].

Тема 3. Стилi сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.

Теми інформаційних проєктів

1. Система функціональних стилів сучасної української мови та критерії їх виокремлення.
2. Система понять: мовний (функціональний) стиль, підстиль, жанри реалізації мовних стилів.
3. Професійна сфера – інтеграція офіційно-лілового, наукового і розмовного стилів. Характерні спільні метамовні одиниці цих стилів.

4. Особливості офіційно-ділового стилю: його основні риси, різновиди (підстили), основні жанри, у яких реалізується.
5. Сфера використання, основне призначення, форми реалізації, основні функції офіційно-ділового стилю.
6. Історія становлення й формування офіційно-ділового стилю.
7. Історія становлення науково стилю.
8. Текст як головний елемент документа.
9. Основні правила написання тексту документів офіційно-ділового стилю: вимоги, етапи створення та структура тексту.
10. Основні правила при складанні тексту документів офіційно-ділового стилю:
11. Основні вимоги до мови ділових паперів: загальна характеристика мови ділових паперів на лексичному, граматичному рівнях та системи графічних знаків.
12. Текст як форма існування наукових знань: типи, види, форми реалізації наукових текстів, особливості вираження знань та характер авторського викладу.
13. Особливості та структура наукового тексту.
14. Особливості оформлення наукового тексту та застосування рубрикації.
15. Загальні вимоги до наукового тексту.
16. Основні мовні засоби наукового тексту та особливості їх використання.

Рекомендована література:

Базова: [1, 5, 6, 10];

Допоміжна: [2, 5, 7, 11, 14, 15];

Словники: [1, 2, 4, 5];

Інформаційні ресурси: [2, 3, 5, 6, 8].

Тема 4. Структурні елементи наукового тексту. Наукові тези та наукова стаття, вимоги до їх написання.

Теми інформаційних проєктів

1. Поради щодо написання наукових тез.
2. Структурні елементи наукового тексту.
3. Вимоги до написання наукової статті.
4. Композиція писемного наукового тексту.
5. Класифікація публікацій. Вимоги до написання наукової статті.
6. Вимоги до оформлення наукових тез. Складання плану.
7. Структура, вимоги й поширені недоліки наукової статті. Мовні кліше в науковій статті.
8. Формулювання мети, завдань, висновків у науковій статті.
9. Лексико-графічні конструкції для вираження власного бачення проблеми.
10. Типові мовні звороти, уживані в тексті документа.
11. Функціонування іменників у текстах документів та професійному мовленні. Правопис складних іменників.
12. Типові помилки в науковому мовленні. Редагування наукового тексту.
13. Мовне оформлення тексту наукової статті.
14. Типові помилки в наукових текстах.
15. Особливості редагування тексту наукової статті.

Рекомендована література:

Базова: [1, 3, 4, 7, 9];

Допоміжна: [1, 2, 4, 6, 7, 10];

Словники: [1, 3, 5];

Інформаційні ресурси:[1, 3, 5].

Тема 5. Вимоги до оформлення бібліографії; особливості роботи з лексикографічними працями фахового спрямування.

Теми інформаційних проєктів

1. Поняття про наукову інформацію, її види та джерела.
2. Бібліографічний пошук інформації.

3. Пошук інформації в інтернетній мережі.
4. Вимоги до оформлення літературних джерел в наукових дослідженнях.
5. Поняття про бібліографічні посилання і цитування. Основні навички роботи з науковими джерелами.
6. Елементи наукового тексту: ілюстративний матеріал, таблиця, посилання, скорочення, додаток, літературне джерело. Лексичні та графічні скорочення.
7. Анотування наукового джерела, основні функції. Види анотацій.
8. Мовні стандарти й типові помилки складання анотації.
9. Дієслова і дієслівні сполуки як маркери тексту анотації.
10. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань і цитат.
11. Сучасні стандарти оформлення бібліографічних описів.
12. Особливості роботи з бібліографічними працями.
13. Особливості роботи з науковими джерелами. Складання плану.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 11];

Допоміжна: [2, 7, 16, 22];

Словники: [1, 5, 8];

Інформаційні ресурси: [2, 3, 6].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Культура усної наукової комунікації

Тема 6. Складники усної наукової інтеракції майбутнього фахівця.

Теми інформаційних проєктів

1. Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Основні закони і стратегії спілкування.
2. Поняття наукового спілкування. Універсальні величини усного наукового спілкування.

3. Вимоги до усного наукового мовлення. Культура усного ділового спілкування.
4. Основні ознаки та особливості усного спілкування.
5. Основні види і типи професійного наукового спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.
6. Правила коректного ведення наукової дискусії. Полеміка.
7. Поняття наукового спілкування. Універсальні величини усного наукового спілкування.
8. Вимоги до усного наукового мовлення. Культура усного ділового спілкування.
9. Основні ознаки та особливості усного спілкування.
10. Основні види і типи професійного наукового спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.
11. Написання прикметників на позначення географічних назв та прізвищ (іменникового й прикметникового типу), імен по батькові.
12. Особливості використання варіативних відмінкових форм займенників. Вживання пошанної множини займенників.
13. Написання назви установ, організацій підприємств та назв посад, звань, осіб за місцем проживання.
14. Культура усного наукового спілкування. Особливості використання числівників в усному науковому спілкуванні.
15. Культура усного наукового спілкування. Особливості використання займенників та дієприкметників в усному науковому спілкуванні.

Рекомендована література:

Базова: [4, 9, 10];

Допоміжна: [3, 4, 10, 14];

Словники: [5, 8];

Інформаційні ресурси: [4, 5, 7, 15].

Тема 7. Види усної наукової комунікації (виступ, доповідь, промова, повідомлення, комп'ютерна презентація).

Теми інформаційних проєктів

1. Форми колективного обговорення проблем: наради, збори, перемовини, дискусії.
2. Особливості наукового тесту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
3. Тематичні виписки. План: основні види, структура. Тези
4. Оформлення результатів наукової діяльності: план, тези, конспект, реферат, наукова стаття, рецензія, відгук.
5. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
6. Соціопсихолінгвістичний аспект культури мови.
7. Гендерні аспекти спілкування.
8. Невербальні компоненти спілкування.
9. Особливості нейролінгвістичного програмування.
10. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування.
11. Види промов. Підготовка повідомлення на наукову тему.
12. План: реквізити, вимоги до написання та оформлення.
13. Ступені порівняння якісних прикметників та вживання відносних і присвійних прикметників у текстах ділових документів.
14. Написання прикметників на позначення географічних назв та прізвищ (іменникового й прикметникового типу), імен по батькові.
15. Основні правила підготовки комп'ютерної презентації.

Рекомендована література:

Базова: [3, 4, 7, 9, 10];

Допоміжна: [3, 4, 6, 10, 12, 14];

Словники: [5, 8];

Інформаційні ресурси:[4, 5, 7, 15

Тема 8. Лексико-фразеологічні та граматико-синтаксичні особливості усного й писемного наукового мовлення.

Теми інформаційних проєктів

1. Орфоепічні норми у професійному науковому спілкуванні. Поняття милозвучності. Засоби милозвучності.
2. Акцентуаційні норми у професійному науковому спілкуванні. Нормативність у галузі літературного наголошування слів.
3. Слова, у наголошуванні яких найчастіше трапляються помилки.
- 4 Смислорозрізнявальна роль наголосу. Зіставне наголошування слів української і російської мови.
5. Мовно-стилістичні особливості оформлення наукового тексту. Аналіз помилок, властивих науковим текстам.
6. Морфологічні норми сучасної української мови. Особливості вживання граматичних форм прикметників (ступені порівняння якісних прикметників; утворення і правопис відносних прикметників; заміна присвійних прикметників іменниковими конструкціями у наукових текстах) та займенників у професійному спілкуванні.
7. Вживання власних назв у наукових текстах.
8. Синтаксичні особливості наукового мовлення. Вимоги до вживання словосполучень та речень в офіційно-діловому та науковому стилях. Змістові й структурні чинники узгодження присудка з підметом у текстах ділових документів. Складні випадки керування
9. Орфоепічні й акцентуаційні норми, їх значення. Нормативність літературної вимови голосних і приголосних звуків та звукосполучень. Милозвучність. Засоби милозвучності.

10. Нормативність наголошування: іменників, прикметників, числівників, дієслів та власних назв. Паралельне наголошування. Смыслорозрізнявальна функція наголосу.

11. Вживання дієприкметників і дієприслівників у професійному мовленні. Переклад дієприкметникових конструкцій з російської мови на українську.

12. Написання та вживання прислівників у професійному мовленні. Ступені порівняння прислівників.

13. Написання та вживання прийменників у текстах документів. Особливості перекладу прийменникових конструкцій з російської мови на українську. Синонімія прийменникових конструкцій. Конструкції з прийменником “ПО”.

14. Уживання та написання часток і сполучників у науковому мовленні.

Рекомендована література:

Базова: [1, 7, 11];

Допоміжна: [1, 2, 8, 13, 20, 21, 23, 24];

Словники: [3, 5, 6, 8];

Інформаційні ресурси:[1, 9, 13, 14, 15].

Тема 9. Підготовка й етапи виконання наукових проєктів з фаху.

Теми інформаційних проєктів

1. Ораторська (риторична) компетенція фахівця.
2. Публічний виступ як засіб комунікації переконання. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу.
3. Види і жанри публічних виступів: доповідь, промова, презентація, лекція.
4. Мистецтво аргументації: техніка і тактика. Мовні засоби переконування.
5. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.
6. Методика підготовки студентських кваліфікаційних робіт.

7. Науковий етикет. Форми наукової комунікації і презентація наукових досліджень.
8. Мовленнєві, стилістичні композиційні і комунікативні принципи презентації.
9. Культура читання наукових текстів.
10. Науково-інформаційне забезпечення виконання наукової роботи. Вимоги до організації навчальної діяльності студента під час написання наукового дослідження
11. Композиція наукового тексту кваліфікаційної роботи.
12. Лексичні норми. Особливості використання синонімів і паронімів, багатозначних слів і омонімів, слів-антонімів у наукових текстах.
13. Особливості використання неологізмів, власне української лексики, слів іншомовного походження, емоційно-експресивної лексики.
14. Уживання термінів, професіоналізмів, канцеляризмів і мовних кліше.
15. Основні види лексико-стилістичних помилок.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 7, 11];

Допоміжна: [1, 2, 4, 5, 15, 17, 19, 22];

Словники: [5, 6, 7];

Інформаційні ресурси: [1, 3, 8, 14].

Тема 10. Академічна доброчесність та основи академічного письма.

Теми інформаційних проєктів

- 1 Академічна доброчесність. Кодекси честі.
2. Інтелектуальна власність. Плагіат як форма академічного шахрайства.
3. Засоби боротьби з використанням плагіату у вищих навчальних закладах.

4. Вияв рівнів мовної культури науковця. Етикет публічного захисту наукової роботи.
5. Бібліографічні посилання і цитування. Робота з науковими джерелами.
6. Шляхи визначення плагіату. Перефразування.
7. Академічна доброчесність. Кодекси честі.
8. Інтелектуальна власність. Плагіат як форма академічного шахрайства.
9. Засоби боротьби з використанням плагіату у вищих навчальних закладах.
10. Вияв рівнів мовної культури науковця. Етикет публічного захисту наукової роботи.
11. Конспектування наукового джерела.
12. Основні функції покликань і цитувань.
13. Засоби перевірки тексту на плагіат у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти.
14. Написання наукових текстів за допомогою штучного інтелекту. Засоби перевірки тексту на плагіат.
15. Дотримання законів академічної доброчесності. Види плагіату.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 5, 9];

Допоміжна: [12, 21, 22];

Словники: [1, 3, 4];

Інформаційні ресурси:[10, 11, 17]

Додаток (титульна сторінка реферату)

**Державна служба статистики України
Національна академія статистики обліку та аудиту
Кафедра іноземних мов**

Реферат
з дисципліни «Культура наукової мови»
на тему:
“НАУКОВИЙ ЕТИКЕТ”

Виконав (ла)
студент (ка) ___ курсу
групи _____
Марина КЛИМЕНКО

Науковий керівник –
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Наталія ДІДЕНКО

Київ НАСОА 2023

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навч. посібн. К. : АртЕк, 2020. 269 с.
2. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: https://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302_2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf
3. Кацавець Р. Ділова мова за новим українським правописом : підручник. Київ : Центр навч. л-ри, 2020. 306 с.
4. Наукова комунікація як складник фахової діяльності : практикум / уклад. Л. І. Прокопенко. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 99 с.
5. Положення про академічну доброчесність НАСОА: URL http://http://nasoa.edu.ua/wp-content/uploads/plzh/ak_dobr.pdf
6. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с.
7. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посібник з алгоритмічними приписами. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.
8. Положення про академічну доброчесність НАСОА: URL http://http://nasoa.edu.ua/wp-content/uploads/plzh/ak_dobr.pdf
9. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 216 с.

10. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посібник. Київ: Академія, 2019. 216 с.
11. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. К.: Наукова думка, 2019. 392 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Pravopys.2019/ukr.pravopys-2019.pdf>

Допоміжна

1. Академічне письмо: навч. посібник /Уклад. Ревуцька С.К., Зінченко В.М. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
2. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посібник з алгоритмічними приписами. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.
3. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: Монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
4. Гопанчук І. Г., Шашенко С. Ю. Українська мова у діловому спілкуванні: навч. посібн. для вищ. навч. закл. Київ: КНТЕУ, 2019. 170 с.
5. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. Українська термінологія і сучасність: Зб. наук, праць. К.: КНЕУ, 2001. Вип. IV. С. 11-14.
6. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення : Ін-т укр. мови НАН України. Київ: КММ, 2014. 124 с.
7. Горошкіна О.М., Шутова Л.І. Науковий текст: особливості мови та стилю : навчально-методичний посібник. Луганськ: Світанок, 2013. 138 с.
8. Діденко Н.М. Правописний практикум. Зразки тренувальних вправ. Українська мова й література в школах України. 2021, № 4. С. 44 - 48.
9. Діденко Н.М. Особливості формування лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання. Перспективи та інновації науки. 2022. № 9 (14). С. 127 – 138 URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6730>

10. Діденко Н.М. Формування риторичної компетентності майбутнього фахівця в умовах дистанційної освіти. Перспективи та інновації науки. 2022. № 10 (15) № С. 121-132 .
URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6731>
11. Діденко Н.М. Культура наукової мови сучасного фахівця. // *Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2023. Pp. 93-96.*
URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovations-and-prospects-in-modern-science-3-5-07-2023-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>
12. Кюнцлі Р. В., Пискач О. Д., Дерпак О. В. Культура українського мовлення: курс лекцій і практичних завдань. Львів : ЛНАУ, 2020. 237 с.
13. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців : монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2019. 356 с.
14. Ораторське мистецтво : навч. посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. 2- ге вид. / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. професора Н. П. Осипової. Харків: Одісей, 2006. 144 с.
15. Плотницька І. Ділова українська мова: навчальний посібник. Київ, Центр начальної літератури, 2019. 256 с.
16. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Києво-Могилянська академія, 2019. 627 с.
17. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація: Навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008.184 с.
18. Тарасюк І., Барабаш Г. Українське термінознавство : навчально-методичний посібник. Львів : ЛДАУ, 2020. 54 с. 8. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посібн. Львів : Знання, 2020. 291 с.
19. Татарчук І. В. Ділова українська мова: навч. посіб. для підготовки до іспитів. Київ: ЦНЛ. 2020. 156 с.

20. Типологія помилок у науковому тексті : Зб. наук. пр. ; відп. ред. Т. В. Симоненко. Черкаси : Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2011. 118 с.
21. Українська мова для іміджу та кар'єри / І. М. Літвінова, Т. В. Котукова. Харків, 2019. 160 с.
22. Шапран Д. П. Наукова українська мова [Текст] : метод. рекомендації до вивчення дисципліни для студ. усіх спеціальностей ден. та заочн. форм навчання / уклад. Д. П. Шапран; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. українознавства. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2017. 73 с.
23. Якимчук М.Ю., Діденко Н.М. Практикум з української мови для слухачів підготовчих курсів НУВГП. Рівне, 2021. 61 с.
24. Якимчук М.Ю., Діденко Н.М. Модульний курс з української мови для слухачів підготовчих курсів: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2021. 181 с. URL: <https://cutt.ly/jZEwStB>

Словники

1. Бук С. 3000 найчастотніших слів наукового стилю сучасної української мови / Наук. ред. Ф. С. Бацевич. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 192 с.
2. Бибик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: Тлумачення, словотворення та слововживання: Близько 35 000 слів і словосполучень. Х.: Фоліо, 2006. 623 с.
3. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2003. 896 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Перун, 2009. 1736 с.
5. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. К. : Знання, 2006. 367 с.
6. Зубков М.Г. Практичний словник синонімів української мови : близько 10 000 синонімічних рядів. Х. : Весна : Співак Т.К., 2010. 560 с.

7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля К., 2006. 716 с.

8. Словник української мови : [у 11-ти т.] / АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; редкол.: І.К. Білодід [та ін.]. К. : Наукова думка, 1971-1980.

Інформаційні ресурси

1. Академічне письмо та бібліографія: URL <http://bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1>

2. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

3. Довідник з української мови: <http://www.ussr.to/All/tishkovets/movva.html>

4. Експресуроки української мови Авраменка О. URL: <https://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky>

5. З енциклопедії «Українська мова»: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

6. Культура мови: URL <http://www.kultura-mowy.wikidot.c>

7. Лінгвістичний портал: www.mova.info

8. Наукова періодика України: URL : <http://www.nbu.gov.ua>

9. Нова мова: <http://www.novamova.com.ua>

10. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради: URL <http://www.saiup.org.ua/>

11. Про Етичний кодекс ученого України: URL <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf>

12. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради: URL <http://www.saiup.org.ua/>

13. Словники України онлайн URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

14. Український мовно-інформаційний фонду: URL <http://www.ulif.org.ua>

15. Українська мова в інтернеті: URL <http://www.nowamowa.com.ua>

16. Українська мова в Інтернеті URL: <http://www.novamova.com.ua>

17. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників»: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/url/view.php?id=317957>